

DE
SE
LECT
IE

Participatiebeleid

Gemeente Beverwijk

April 2024

Leeswijzer

Dit is het (concept)participatiebeleid van gemeente Beverwijk. Er is in dit document gekozen participatie eerst praktisch te benaderen. Wat verstaan we onder participatie, welke afwegingen maken we bij het vormgeven van participatie en wie heeft daarin welke rol? Zo maken we helder hoe we het in Beverwijk doen en wie wanneer waarover gaat. Daarmee willen we de besluitvorming efficiënter maken.

Het eerste deel van dit beleidsstuk is dus vooral bedoeld als leidraad. De onderbouwing van het beleid volgt vanaf pagina 15. Daar worden gehanteerde uitgangspunten en gemaakte keuzes toegelicht.

Zo ziet Beverwijk participatie

In Beverwijk definiëren we participatie als:

“het betrekken van inwoners, organisaties en ondernemers bij wat je als gemeente doet (plannen, projecten, initiatieven) én het betrekken van de gemeente door inwoners, organisaties en ondernemers in hun plannen, projecten en initiatieven”.

“

Gemeente Beverwijk is er voor haar inwoners, organisaties en ondernemers. We bieden ruimte voor participatie om onze initiatieven zo goed mogelijk te laten aansluiten bij hun wensen en wereld. Ook willen we wederzijds begrip creëren wanneer het minder goed aansluit. Dit vragen we ook van andere initiatiefnemers.

Visie op participatie
Gemeente Beverwijk

“

De gemeente Beverwijk wil bij initiatieven dat alle belanghebbenden, passend bij de impact van dat initiatief, worden betrokken. Participatie wordt ingezet als middel, afgestemd op het doel van het initiatief. Hierbij staat de gemeente voor het algemeen belang.

Ambitie met participatie
Gemeente Beverwijk

“

- Participatie doen we samen
- We maken een bewuste afweging inzake participatie
- Participatie is maatwerk, passend bij het doel
- We enthousiasmeren en helpen initiatiefnemers
- We zetten in op transparante en duidelijke participatie
- We hebben een oplossingsgerichte houding: wat kan wel?
- Waar nodig stellen we participatie verplicht

Strategische uitgangspunten
Gemeente Beverwijk

DE
SE
LECT
IE

Het afwegingskader

Welke mate van participatie is passend?

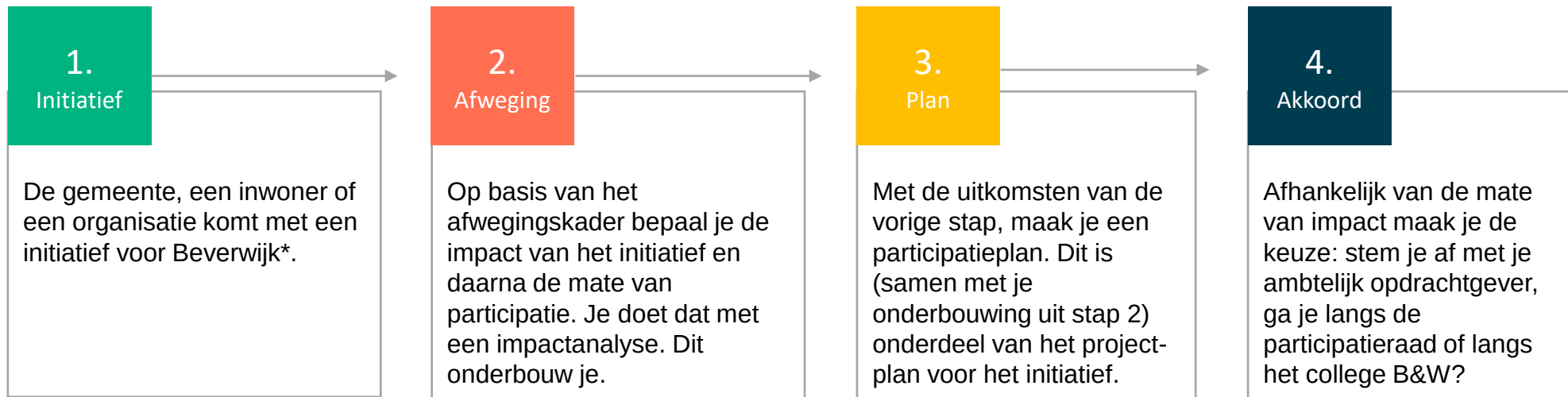
Van initiatief naar uitvoering

De inzet van participatie is in Beverwijk maatwerk, maar altijd 'in verhouding' met de (verwachte) impact van het initiatief. Van daaruit kiezen we een passende benadering en middelen per doelgroep (van betrokkenen) om een zorgvuldig proces vorm te geven dat minimaal bestaat uit informeren en communiceren. Het afwegen van de (verwachte) impact doen we via een vaste (zij het subjectieve, vanwege maatwerk) systematiek en afwegingskader. Participatie is verplicht bij:

- Omgevingsvisie, omgevingsplannen en programma's in het kader van de Omgevingswet;

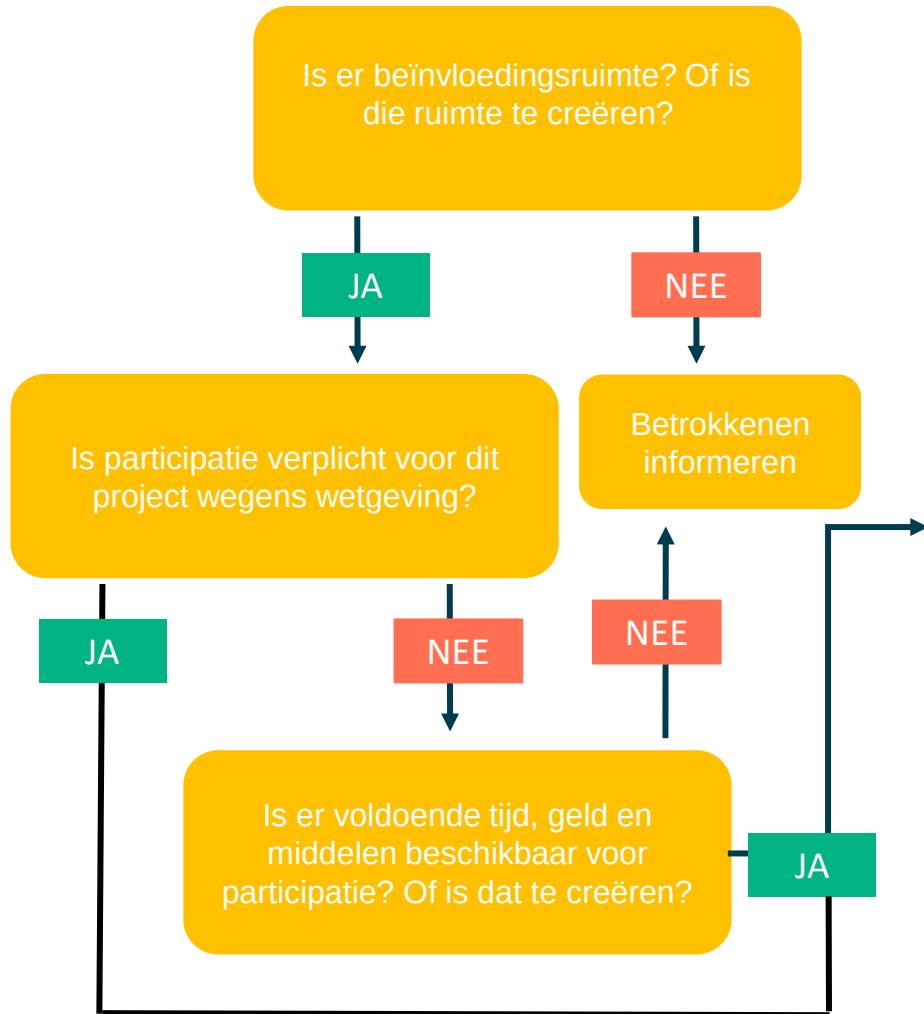
- Nieuw op te stellen beleid voor de gemeente;
- Uitvoering van projecten in het ruimtelijke domein (speelplekken, herinrichting openbare ruimte, aanleg voorzieningen, bouwinitiatieven van derden, etc.);
- Wetten in het sociaal domein (Wmo 2015, Jeugdwet en Participatiewet).

In sommige gevallen is participatie niet mogelijk. Bijvoorbeeld wanneer er door wet- en regelgeving bepaalde zaken al vastliggen. Ook dan is een (korte) onderbouwing van deze afweging verplicht.

*Als het een initiatief is in IJmondiale context, bekijken we met onze partnergemeenten welk participatiebeleid gevolgd wordt.

Afweging maken met het afwegingskader

	-/-					+/-				
	1	2	3	4	5					
Hoe groot is de groep belanghebbenden die van het initiatief effect gaan merken?	0	0	3	0	0					
Hoe groot is het effect van het initiatief?	0	0	3	0	0					
Hoe lang ervaren betrokkenen de effecten van het initiatief?	0	0	3	0	0					
Zijn er tegenstrijdige belangen die impact hebben op het initiatief?	0	0	3	0	0					
Veroorzaakt het initiatief (blijvend of tijdelijk) overlast of grote onzekerheid?	0	0	3	0	0					
In welke mate is er ruimte voor inspraak?	0	0	3	0	0					
In welke mate heeft participatie toegevoegde waarde voor het initiatief, bijvoorbeeld doordat je nieuwe inzichten kunt opdoen?	0	0	3	0	0					
Bonusfactor: Beverwijk gaat voor maatwerk. Is er bij dit initiatief iets specifiek aan de orde dat van impact is wat in bovenstaande punten niet voldoende benoemd is? (grote weerstand bij bepaalde doelgroep oid)	0	0	3	0	0					
Totaalscore impactfactor						24				

Uitslag impactanalyse

Impactfactor tussen 8 – 22:

Ambtelijke organisatie

Ambtelijke organisatie bepaalt zelf het doel, de inzet en de vorm van participatie.

Borgen in vergunning/toestemmings-document/verslag

Impactfactor tussen 23 – 29:

Participatieraad

De participatieraad geeft advies over de vorm en mate van participatie en verleent toegang tot haar netwerk. Er zijn twee participatieraden: Sociaal en fysiek domein. Overige domeinen kunnen terecht bij de participatieraad voor het fysieke domein.

Borgen in projectplan

Impactfactor tussen 30 – 40:

College B&W

Het college stelt uitvoerende voorwaarden aan het project (tijd, geld, proces, participatie (-instrumenten), rolneming).

Borgen in projectplan

Vormen van participatie

De gekozen vormen van participatie zijn passend bij de doelgroep(en) en het betreffende initiatief. In Beverwijk kiezen we voor passende participatie die zoveel mogelijk digitaal plaatsvindt. Soms is een fysieke vorm ook nodig. Bijvoorbeeld wanneer de doelgroep weinig digitaal vaardig is, lastig online te bereiken of wanneer de gevoeligheid van het onderwerp vraagt om een niet-digitale werkvorm.

Ondanks dat het maatwerk is, kan bijgevoegd schema helpen een keuze te maken bij het inzetten van participatie. Omdat we 'betrokkenen informeren' als gegeven beschouwen, is raadplegen de minimale mate van participatie in een participatietraject.

Om 'latere instap'-participatie in goede banen te leiden vragen we deelnemers om de eerder gegeven inbreng en de daarop genomen besluiten te accepteren. Om zo voortgang te blijven borgen.

Passende rollen

In een participatietraject zijn er meerdere rollen en verantwoordelijkheden te duiden. Zo zijn er verschillende initiatiefnemers, en heeft de gemeente afhankelijk van het soort participatietraject andere verantwoordelijkheden en verplichtingen. Hier vind je een beschrijving van de verschillende rollen en verantwoordelijkheden:

Wie kunnen initiatiefnemers zijn? (De Beverwijkse Manier)

- Gemeente
- Bewoners
- Ondernemers
- Maatschappelijke organisaties

Verantwoordelijkheid als initiatiefnemer

- De initiatiefnemer is eigenaar van het participatieproces.
- De kosten van participatie zijn voor de initiatiefnemer.

Verantwoordelijkheid gemeente: bewaken algemeen belang

- Overkoepelende opgaven en uitdagingen die door gemeenteraad (of andere overheden) zijn vastgelegd in visies en beleidsplannen.
- Aan de voorkant goed vastleggen wat het algemene belang is en daar goed over communiceren, zodat dit belang niet ondersneeuwt.
- Dat wat voor het welzijn van de gehele bevolking van belang/ nuttig/ gewenst of nodig is. Gemotiveerd onderbouwen wat daarom wel of niet kan.

Rollen ambtelijke organisatie

- Projectleider/ verantwoordelijke beleidsadviseur:
 - Gemeente als initiatiefnemer: initieert en organiseert, stelt participatieplan op en stemt dit intern af.
 - Externe initiatiefnemer: verwijst initiatiefnemer door naar expertiseteam participatie.
- Expertiseteam participatie*: adviseren, ondersteuning en enthousiasmeren. Bieden participatietoolbox aan externen.
- Ambtelijk opdrachtgever: besluitvorming (bij participatietraject met kleine impact).

*Expertiseteam participatie wordt toegelicht op volgende pagina.

Rollen en verantwoordelijkheden

Rol college

- Inrichten participatie
Het (laten) uitvoeren van het participatietraject.
Op basis van het afwegingskader --> grote impact/ groot participatietraject: uitvoering project bepalen (tijd, geld, proces, instrumenten en rolneming).
- Verantwoorden
Verantwoording van het doorlopen participatieproces en aangeven wat er met de verkregen input is gedaan. Deze verantwoording wordt opgenomen in het voorstel voor college of gemeenteraad.
- Zorgen voor voldoende capaciteit
Ervoor zorgen dat er voldoende ambtelijke capaciteit en deskundigheid aanwezig is om participatie uit te laten voeren.

Rol gemeenteraad

- Controleren
Controleert of het college van B&W voldoende ruimte heeft gegeven aan initiatiefnemers of participatiedeelnemers.
- Adviseren
In geval van grote impact in combinatie met een raadsbevoegdheid stelt het college de gemeenteraad in staat haar zienswijze te geven op de participatieaanpak.

Rollen en verantwoordelijkheden

Rol expertiseteam participatie

Het expertiseteam participatie bestaat uit experts van de gemeente. Denk aan een communicatieadviseur en een gebiedsverbinder. Het expertiseteam helpt interne initiatiefnemers met het invullen van het afwegingskader en waar nodig met het maken van participatieplannen. Daarnaast borgt het team methodieken en hulpmiddelen op het gebied van participatie, die ook beschikbaar zijn voor externe initiatiefnemers.

Rol participatieraad

De participatieraden borgen de betrokkenheid van de Beverwijkse samenleving in de uitvoering van dit beleid. Zij adviseren ambtenaren, initiatiefnemers en het college over participatie. In Beverwijk zijn er twee participatieraden gericht op de twee domeinen waarvoor participatie verplicht is: het sociaal en fysieke domein. We voorzien dat het merendeel van de initiatieven binnen één van deze twee domeinen zal vallen. Wanneer een initiatief thematisch buiten een van deze domeinen valt, kan een initiatiefnemer alsnog terecht bij de participatieraad voor het fysieke domein. Deze participatieraad wordt nog opgericht en zal de vorm van een tweejarige pilot aannemen.

Externe initiatiefnemers

Externe initiatiefnemers zijn verplicht om participatie af te wegen in dezelfde situaties als de gemeente. De initiatiefnemer is vrij om zelf te bepalen op welke manier hij de participatie vormgeeft. De raad stelt dat, bij bepaalde initiatieven, participatie niet optioneel is maar een harde eis. (zie p.4)

Dat geldt voor de gemeente zelf, maar ook voor andere initiatiefnemers. Daarom moet dit worden vastgelegd in een verordening en procedures (zoals bepaalde vergunnings-trajecten). Waar de procedures al gericht zijn op participatie, zoals bij subsidieaanvragen (draagvlak etc.), hoeft dit niet nogmaals aangepast.

Externe initiatiefnemers zullen aangemoedigd en geholpen worden bij hun participatietrajecten. Dat doet de gemeente door het bieden van de participatietoolbox met handleiding participatie. Al bestaande handreikingen worden hierin verwerkt. In dit deze toolbox staat wat de gemeente verwacht bij het uitvoeren van een participatieproces. Daarnaast vragen we primaire contactpersonen participatie te agenderen bij het eerste gesprek met een initiatiefnemer en hen te verwijzen naar de toolbox en gremia die voor hen van toepassing zijn. Bijvoorbeeld de intake tafel of omgevingstafel bij initiatieven die vallen onder de omgevingswet. Zij toetsen voor hun advies de impact aan hetzelfde afwegingskader. Het is aan de initiatiefnemer om aan te tonen dat het participatietraject passend was voor het betreffende initiatief.

Passende spelregels

In Beverwijk houden we rekening met de volgende zaken:

- We vragen aan participanten om open te staan voor de inbreng, perspectieven en ideeën van andere participanten.
- We vragen, bij aanvang, aan participanten om samen vorm te geven en afspraken te maken over 'hoe' we met elkaar in gesprek gaan en welke afspraken daarbij horen.
- We vragen begrip aan alle betrokkenen voor eventuele kaders, randvoorwaarden en 'het algemeen belang'. Het is daardoor van belang dat initiatiefnemers vooraf goed bedenken en vastleggen wat deze kaders zijn.
- We benoemen de wederkerigheid in participatie: het vraagt iets van de initiatiefnemer, maar ook van de betrokken participanten om participatie goed vorm te geven. Er is inzet en een meewerkende, welwillende houding nodig.
- We focussen op het gezamenlijke doel als Beverwijkse samenleving: we staan samen voor het beter en mooier maken van Beverwijk.
- Participatie is géén verlengstuk van het politieke systeem, we vragen dus terughoudendheid van politici tijdens participatie; zij zijn in andere democratische processen 'aan zet'.

Tips:

- Vul de impactanalyse uit het afwegingskader altijd met twee personen in.
- Maak gebruik van de leidraad en hulpmiddelen of trainingen
- Aan inwoners en ambtenaren geeft het 'expertiseteam participatie' advies, hulp en ondersteuning.
- Toets bij je eventuele opdrachtgever (manager, wethouder, college of raad) wat die verwacht inzake participatie.
- Taalniveau (zoveel mogelijk) 'Beter Beverwijks/B1'
- Participeren gaat afhankelijk van doelgroep en type initiatief waar mogelijk digitaal.
- Hanteer het principe van 'pas toe of leg uit'. Kortom: je gaat mee in het initiatief, plan, project, idee etc. óf legt uit waarom dit niet kan én wat dan wel kan.
- Pas de waarde van Beverwijk toe die stelt dat je 'buiten de lijntjes mag denken'. Wat kan er wel als we een klein beetje afwijken van ons beleid of de regels? Handig om met collega of leidinggevende af te stemmen.
- Koppel altijd terug naar participanten wat er al dan niet met hun bijdrage is gebeurd en hoe die afweging is gemaakt.

DE
SE
LECT
IE

Onderbouwing van het beleid

Dit document: waarom een beleidskader?

Een beleid staat natuurlijk nooit op zichzelf. Ook voor dit stuk met het participatiebeleid van de Gemeente Beverwijk geldt dat. Ten eerste is dit beleid gebaseerd op het in de raad vastgestelde visiestuk 'De Beverwijkse Manier'. Uit die visie volgt dit beleidsstuk: de meer praktische doorvertaling en nadere uitwerking.

Daarbij zijn er andere relevante onderwerpen en beleidsmatige keuzes die invloed hebben op het participatiebeleid. De wijze waarop de gemeentelijke organisatie, politiek, inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners met elkaar omgaan en elkaar betrekken bij plannen, projecten en andere initiatieven, is immers niet enkel afhankelijk van participatie.

Participatie heeft raakvlakken met ander bestaand beleid:

- Beleid organisatieontwikkeling
(hoe organiseert de gemeente zich en wat is haar rol?)
- Beleid sociaal domein
(waarin bijvoorbeeld al een participatieraad is geïnstalleerd en de wens deze zoveel mogelijk te behouden)
- Dienstverleningsbeleid
(hoe ziet dienstverlening aan inwoners, ondernemers eruit?)
- Communicatiebeleid
(hoe communiceert de gemeente met inwoners etc.?)

De uitgangspunten van deze beleidsthema's zijn eveneens voeding voor het participatiebeleid en de wijze waarop aan participatie gedaan wordt in Beverwijk. De samenhang van al dit beleid (en vooral de uitvoering ervan) bepaalt uiteindelijk het totaalplaatje van de interactie tussen gemeente, inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners, inclusief het succes van de participatie(trajecten).

Inleiding

Hoe zorgen we ervoor dat onze omgeving uitgenodigd wordt om initiatief te nemen en actief mee te doen in de samenleving? Dat doen we in Beverwijk door actief te luisteren en door participatie te stimuleren en te faciliteren.

De gemeenteraad heeft hier in het stuk 'De Beverwijkse Manier' richting aan gegeven met een visie op participatie. Die visie nodigt alle initiatiefnemers in Beverwijk uit om mensen, die met hun plan, project of welk initiatief dan ook te maken krijgen, te betrekken bij de uitwerking ervan.

Dat vraagt iets van alle betrokkenen. Openstaan voor diverse ideeën en belangen, luisteren naar elkaars inbreng, oog hebben voor diverse mogelijkheden, perspectieven en scenario's, maar ook goede afspraken over wat wel en niet kan.

Initiatieven kunnen uit drie richtingen komen: vanuit de gemeente, vanuit inwoners/ondernemers of vanuit maatschappelijke partners. Dit participatiebeleid richt zich op al die richtingen en initiatieven en schetst, op basis van 'De Beverwijkse Manier' hoe we participatie hier met elkaar willen vormgeven, wat we daarbij van elkaar verwachten en welke afspraken we daarover maken.

Definitie van participatie

Een goed beleid begint met duidelijkheid over wat we nu eigenlijk bedoelen. Klare taal!

In Beverwijk definiëren we participatie als *“het betrekken van inwoners, organisaties en ondernemers bij wat je als gemeente doet (plannen, projecten, initiatieven) én het betrekken van de gemeente door inwoners, organisaties en ondernemers in hun plannen, projecten en initiatieven”*.

N.B. Deze vorm van participatie, wordt ook wel **burgerparticipatie** genoemd en is onderdeel van een grotere opvatting van de term participatie, waarin *“meedoen in de samenleving”* centraal staat. Dit participatiebeleid richt zich op ‘burgerparticipatie’, wat je als een (belangrijk) aspect van die grotere opvatting zou kunnen zien: om mee te kunnen doen in de samenleving is het voor initiatiefnemers belangrijk de mensen te betrekken die met jouw plan, project of ander initiatief te maken krijgen.

Visie op participatie

Wat is de Beverwijkse visie op participatie en welke rol ziet de gemeente hierin voor zichzelf? Onze visie, vanuit 'De Beverwijkse Manier' is als volgt:

- Onze omgeving wordt uitgenodigd om initiatief te nemen
- Initiatief kan uit drie richtingen komen: van de gemeente, van inwoners/ondernemers, of vanuit maatschappelijke partners
- We werken opgavegericht en inwoners staan daarin centraal

Daarbij zijn wij ervan overtuigd dat:

- Participatie helpt bij het creëren van een veilige/prettige leefomgeving
- Participatie helpt bij het creëren van betrokkenheid en begrip
- Niet alle gemeentelijke opgaven zijn geschikt voor participatie
- Participatiebeleid maakt besluitvorming efficiënter. Omdat we samen helder hebben hoe we het in Beverwijk doen en wie wanneer waarover gaat.

Gemeente Beverwijk is er voor haar inwoners, organisaties en ondernemers. We bieden ruimte voor participatie om onze initiatieven zo goed mogelijk te laten aansluiten bij hun wensen en wereld. Ook willen we wederzijds begrip creëren wanneer het minder goed aansluit. Dit vragen we ook van andere initiatiefnemers.

*Visie op participatie
Gemeente Beverwijk*

Ambitie: wat willen we bereiken?

Wat willen wij als gemeente Beverwijk bereiken met de inzet van participatie? Waar moet het aan gaan bijdragen en wanneer is het succesvol? Hoe goed willen we dit doen?

Onze ambities met participatie zijn als volgt:

- Participatie is geen doel op zich, maar **een middel**. Het succes van participatie wordt dus bepaald door de mate van succes van het plan, project of ander initiatief.
- Participatie moet passend zijn bij de (impact van de) opgave. Het is daarmee (bijna) **altijd maatwerk**. En het is onze ambitie dat maatwerk dan ook waar te maken.
- De gemeente heeft daarbij ook de taak om **het algemeen belang** te vertegenwoordigen bij initiatieven (wie de initiatiefnemer ook is), waarbij het belang van de Beverwijkse samenleving zwaarder weegt dan dat van enkelen.
- In **IJmondiale samenwerking** wil de gemeente altijd een onderbouwing voor participatie zien. De methodiek die hiervoor gebruikt wordt mag ook van een andere gemeente uit de regio zijn.

De gemeente Beverwijk wil bij initiatieven dat alle belanghebbenden, passend bij de impact van dat initiatief, worden betrokken. Participatie wordt ingezet als middel, afgestemd op het doel van het initiatief. Hierbij staat de gemeente voor het algemeen belang.

Ambitie met participatie
Gemeente Beverwijk

Strategie participatie

Op basis van de visie en ambitie op participatie zijn er zeven strategische uitgangspunten gedefinieerd die dit beleid vormgeven.

De organisatiemissie en –visie van de gemeente Beverwijk zijn hierbij leidend en kaderstellend. Beverwijk ziet waar de energie zit en wil samenwerken in partnerschappen. Daarbij kan het nodig zijn om buiten de lijntjes te denken. Dat zijn dan ook belangrijke bouwstenen voor de strategie bij participatie.

Strategische uitgangspunten participatiebeleid:

- Participatie doen we samen
- We maken een bewuste afweging inzake participatie
- Participatie is maatwerk, passend bij doel en impact
- We enthousiasmeren en helpen initiatiefnemers
- We zetten in op transparante en duidelijke participatie
- We hebben een oplossingsgerichte houding: wat kan wel?
- Waar nodig stellen we participatie verplicht

Participatie doen we samen

Participatie is niet 'van de gemeente'. Het is van iedereen en elke initiatiefnemer heeft er een verantwoordelijkheid in. Maar het is ook wederkerig. Participatie vraagt ook iets van de mensen die de kans en ruimte krijgen om mee te denken over een plan, project of ander initiatief.

In Beverwijk zetten we daarom in op een beleid dat door elke initiatiefnemer gevolgd kan worden. Dat stimuleren we dan ook actief. Initiatiefnemers (inwoners) kunnen daar ook hulp bij krijgen door middel van de participatietoolbox.

Verder gaan we in onze participatieplannen en –trajecten uit van een gezamenlijke verantwoordelijkheid van ons allen als Beverwijkse samenleving. Participatie vraagt om wederzijds respect, luisteren naar elkaar en begrip voor elkaars standpunten waarbij ook 'het algemeen belang' op begrip mag rekenen. Het is niet alleen een recht van een ieder om mee te mogen denken, praten of doen, het is ook een plicht om dat met fatsoen en oprechte intenties te doen.

Tactische handvatten voor initiatiefnemers:

- We vragen altijd aan participanten om open te staan voor de inbreng, perspectieven en ideeën van andere participanten.
- We vragen, bij aanvang, altijd aan participanten om samen vorm te geven en afspraken te maken over 'hoe' we met elkaar in gesprek gaan en welke afspraken daarbij horen.
- We vragen altijd begrip aan alle betrokkenen voor eventuele kaders, randvoorwaarden en 'het algemeen belang'. Het is daardoor van belang dat initiatiefnemers vooraf goed bedenken en vastleggen wat deze kaders zijn.
- We benoemen de wederkerigheid in participatie: het vraagt iets van de initiatiefnemer, maar ook van de betrokken participanten om participatie goed vorm te geven. Er is inzet, een meewerkende, welwillende houding en terugkoppeling nodig.
- We focussen altijd op het gezamenlijke doel als Beverwijkse samenleving: we staan samen voor het beter en mooier maken van Beverwijk.
- Participatie is géén verlengstuk van het politieke systeem, we vragen dus terughoudendheid van politici tijdens participatie; zij zijn in andere democratische processen 'aan zet'.

We maken een bewuste afweging inzake participatie

Participatie bij elk initiatief kent grofweg vijf fases:

- Opstartfase (stakeholderanalyse, impact etc.)
- Ontwerpfase (vormgeving participatie)
- Definitief ontwerp (uitvoering + uitkomsten)
- Besluitfase (terugkoppeling besluit i.r.t. participatie)
- Nazorgfase (borging uitkomsten participatie + vervolg)

De voorbereiding (nog voor de start van een project!) start met een analyse van het initiatief en de (mogelijke) impact ervan op betrokkenen. Door te kijken naar betrokkenen (stakeholderanalyse), kansen en risico's kan een inschatting gemaakt worden van het belang en de toegevoegde waarde van participatie. Waarbij ook gekeken wordt naar de ruimte die er is voor participatie, zowel in termen van wetgeving, kaders en inhoudelijke randvoorwaarden, als de beschikbare tijd, capaciteit en budget.

Op basis van deze aspecten maakt de initiatiefnemer altijd een bewuste afweging inzake (de mate van en ruimte voor) participatie. Dit wordt vastgelegd bij elk project. Géén participatie kán wel, maar is de uitzondering.

Tactische handvatten voor initiatiefnemers:

- We denken altijd voor/bij de start van een project na over de inzet en vorm van participatie. En ook in hoeverre participatie daadwerkelijk mogelijk is. Deze afweging en het plan voor participatie maakt daarom altijd onderdeel uit van elk projectplan of (start)notitie voor een initiatief.
- Ons kompas voor een afweging over de inzet van participatie is in de kern: de (verwachte) impact van een project versus de (verwachte) toegevoegde waarde van participatie daarin.
- De vorm van participatie kan verschillen afhankelijk van het doel dat je met de participatie nastreeft. Het verbeteren van een plan vraagt mogelijk andere vormen dan het creëren van draagvlak.
- Nieuwe initiatieven die voorgelegd worden aan de raad hebben een onderbouwing en afweging van de mate van participatie.

Participatie op maat, passend bij doel en impact

De inzet van participatie is in Beverwijk maatwerk, maar altijd 'in verhouding' met de (verwachte) impact van het initiatief. Van daaruit kiezen we een passende benadering en middelen per doelgroep (van betrokkenen) om een zorgvuldig proces vorm te geven dat minimaal bestaat uit informeren en communiceren.

In het visiestuk op participatie 'De Beverwijkse Manier' spreekt Beverwijk over een gemeenteseef. Komt het initiatief niet door de zeef? Dan is er geen participatie nodig. We zien dat de zeef veel initiatieven doorlaat. Niet participeren is de uitzondering. Participatie heeft vele vormen in Beverwijk: van kleinschalig en zeer bescheiden tot grootschalig en zeer volledig. Alles wat daarbij valt onder het regulier uitvoeren van eerder vastgesteld beleid, plannen, projecten of andere initiatieven, gebeurt op verantwoordelijkheid van de projectleider/ initiatiefnemer. Alles wat (op)nieuw voorligt aan de gemeenteraad wordt voorzien van een onderbouwde afweging inzake participatie en een plan waarin het maatwerk wordt uitgewerkt. Grootschalige trajecten met diverse deelprojecten komen met een overkoepelend voorstel voor het geheel richting raad en geven aan op welke impactvolle onderdelen de Raad een rol krijgt in de toekomst.

Tactische handvatten voor initiatiefnemers:

- Het afwegen van de (verwachte) impact doen we via een vaste (zij het subjectieve) systematiek en afwegingskader. Met daarin elementen als:
 - Hoe groot is de groep betrokkenen die van dit initiatief effect van merken? En wat is dat effect dan?
 - Zijn er tegenstrijdige belangen? En een 'algemeen belang'?
 - Hoeveel van het project staat al vast? Bijvoorbeeld door veiligheidseisen, wetgeving of andere kaders?
 - Raakt dit initiatief andere initiatieven of beleidskaders?
 - Veroorzaakt het initiatief (blijvende of tijdelijke) overlast?
 - Kan de participatie voldoende plaats- en tijdonafhankelijk worden vormgegeven? En is er ruimte voor?

Uitgangspunt bij participatie op maat is dat iedereen die geraakt wordt door het initiatief gehoord en serieus genomen wordt.

N.B. Er is altijd ruimte voor eigen afwegingen van de ambtenaar, projectleider (of andere initiatiefnemer) inzake participatie, mits deze goed onderbouwd kunnen worden toegelicht.

We enthousiasmeren en helpen initiatiefnemers

Participatie goed vormgeven is, ondanks alle goede en oprechte bedoelingen, nog best lastig. Daarom enthousiasmeren we alle initiatiefnemers (zowel binnen als buiten de gemeentelijke organisatie) om bewuste afwegingen te maken over de inzet van participatie en die, goed doordacht en uitgewerkt, een plek te geven in hun plannen, projecten en andere initiatieven.

We installeren een 'expertiseteam participatie' dat inzet op vakmanschapsontwikkeling en (ambtelijke) initiatiefnemers met raad en daad bijstaat en ook als vraagbaak dient. Ook helpen we initiatiefnemers om dit goed te doen, intern én extern. Het expertiseteam zorgt voor een participatiehandreiking met leidraad en aanvullende hulpmiddelen (participatie-toolbox met onder meer een format voor een participatieplan).

Tot slot versterken we de 'doorlopende participatie' van de Gemeente Beverwijk: de dagelijkse dialoog met inwoners, ondernemers en partners waarin we openstaan voor hun ideeën en wensen. Dit is terug te vinden in het dienstverlenings- en communicatiebeleid.

Tactische handvatten voor initiatiefnemers:

- Maak gebruik van de leidraad en hulpmiddelen of trainingen om je participatie goed vorm te geven.
- Meld je bij het 'expertiseteam participatie' van de Gemeente Beverwijk voor advies, hulp en ondersteuning. Ben je een inwoner met een initiatief? Dan is de online participatietoolbox er voor jou.
- Toets bij je eventuele opdrachtgever (manager, wethouder, college of raad) wat die verwacht inzake participatie rond het betreffende plan, project of initiatief.

Inzetten op transparante/duidelijke participatie

Via een idee, gedeelde ambities, mogelijke oplossingen en concrete voorstellen leidt een initiatief tot zichtbaar resultaat. Transparante en duidelijke participatie begint bij de aanpak zoals geschetst in 'de Beverwijkse Manier'. In al die fases van een initiatief zijn de afweging en vormgeving van participatie cruciaal. Ook als de afweging is géén participatie te doen.

De kern is dat die afweging, de onderbouwing daarbij en de ruimte die er is voor participatie (binnen kaders en bepaalde wetgeving of andere randvoorwaarden) duidelijk is en dat het transparant is waarom welke keuzes hierbij gemaakt zijn.

Een transparant proces (ook los van participatie) is sowieso cruciaal. En duidelijkheid over het participatieproces leidt niet automatisch tot alleen maar tevreden mensen. De juiste verwachtingen scheppen is daarom zeer belangrijk: dat leidt (in ieder geval) tot helderheid over de participatie zelf, los van de inhoudelijke uitkomsten.

Tactische handvatten voor initiatiefnemers:

- Van tevoren het proces duidelijk/ helder maken (wat kan de participant verwachten en wanneer)?
- Taalniveau (zoveel mogelijk) 'Beter Beverwijks/B1' in woord en schrift
- Proactief informeren en betrekken, ook bij de communicatie rond het participatieproces.
- (Digitaal) informatie delen (rekening houdend met doelgroep).
- Kaders/ besluiten meegeven (verwachtingen managen).
- Participatieladder gebruiken (ook om duidelijk te maken waar we bij de participatie op inzetten).

Oplossingsgerichte houding: wat kan (wel)?

De initiatieven die op de gemeente afkomen worden door raadsleden, bestuurders en ambtenaren primair gezien vanuit het perspectief: wat kan wel? Die houding is daarbij ook terug te vinden in de inhoudelijke voortgang van participatietrajecten. Want zelfs als bepaalde dingen niet kunnen, is het legitiem en wenselijk om een constructieve houding te kiezen: wat kan wel?

We willen het wel! De 'mogelijk-maker' is een duidelijk element in 'De Beverwijkse Manier'. Vertaald naar concreet beleid betekent dit dat we initiatiefnemers uitdagen om te kijken naar wat wél kan bij participatie. Het kan, onder druk van andere belangen, verleidelijk zijn de participatie minimaal te doen of zelfs helemaal niet. Dat willen we niet. En dat vraagt iets van iedereen: van initiatiefnemers, betrokkenen, bestuurders en de gemeenteraad. Alleen bij hoge uitzondering kan participatie niet. En dan alleen als het goed onderbouwd wordt.

Tactische handvatten (voor initiatiefnemers):

- Hanteer het principe van 'pas toe of leg uit'. Kortom: je gaat mee in het initiatief, plan, project, idee etc. óf legt uit waarom dit niet kan én wat dan wel kan.
- Pas de waarde van Beverwijk toe die stelt dat je 'buiten de lijntjes mag denken'. Wat kan er wel als we een klein beetje afwijken van ons beleid of de regels? Om daarvoor 'rugdekking' te krijgen kun je interne reflectie met collega's (en een leidinggevende) doen voor je dit daadwerkelijk toepast.
- Zoek advies/ hulp bij het 'expertiseteam participatie' als je vastloopt op de vraag 'wat kan wel?'. Dit team kan je met raad en daad bijstaan of bijvoorbeeld intervisie organiseren om van gedachten te wisselen over je uitdaging. (alleen voor de ambtelijke organisatie)

Waar nodig: initiatiefnemers verplichten

De gemeenteraad stelt dat, bij bepaalde initiatieven, participatie niet optioneel is maar een harde eis.

Dat geldt voor de gemeente zelf, maar ook voor andere initiatiefnemers. Daarom moet dit worden vastgelegd in een verordening en procedures (zoals bepaalde vergunnings-trajecten). Externe initiatiefnemers zullen aangemoedigd en geholpen worden bij hun participatietrajecten, maar in bepaalde gevallen dus ook verplicht worden.

N.B. Een externe initiatiefnemer moet bij het aanvragen van een omgevingsvergunning aangeven of hij aan participatie heeft gedaan en wat de resultaten zijn. De Omgevingswet stelt dat de vorm van participatie bij de aanvrager ligt. Dit betekent dat gemeente Beverwijk niet dwingend mag voorschrijven hoe de aanvrager de participatie moet vormgeven.

Tactische handvatten (voor initiatiefnemers):

- De verplichting voor participatie geldt* bij:
 - Wettelijke verplichting (vanuit bijv. omgevingswet)
 - Nieuw op te stellen beleid voor de gemeente
 - Uitvoering van projecten in het ruimtelijke domein (speeltuinen, herinrichting, aanleg voorzieningen etc.)
 - Wetten in het sociaal domein (WMO, Jeugdwet etc.)
- Zorg bij verplichting voor een goed doordacht en onderbouwd participatieplan bij de initiatiefase van een initiatief, project of plan.

N.B. Wanneer geldt een verplichting om niet aan participatie te doen: als er vanuit formele regels geen ruimte is voor participatie, bijvoorbeeld door veiligheidseisen of andere bindende kaders.

* Vanzelfsprekend geldt deze verplichting na het vaststellen van de bijbehorende verordening.

Van papier naar praktijk

Dit beleidsdocument geeft kaders en richtlijnen om participatie in de gemeente Beverwijk in te richten. Het vraagt echter ook iets van de partijen die hiermee aan de slag gaan. Doordat participatie passend moet zijn bij het doel van het project, wordt het maatwerk. Dat betekent dat het kennis en kunde van initiatiefnemer, maar ook van de (beoordelende) ambtenaar, vraagt om participatie in de praktijk te brengen. Om tot goede participatie te komen is er dus meer nodig dan alleen beleid en een verordening. We zetten met elkaar ook in op het ontwikkelen van vakmanschap en we investeren in het beschikbaar maken van hulpmiddelen en materialen. Daarnaast is het randvoorwaardelijk voor het slagen van participatie dat er voldoende tijd en geld beschikbaar is om de gewenste participatie in te richten.

Ontwikkelen vakmanschap (intern)

Om onze hoge ambities waar te kunnen maken, zetten we in op het ontwikkelen van vakmanschap van alle beleidsmedewerkers die een rol en verantwoordelijkheid hebben in participatie.

We bieden trainingsprogramma's aan (via HR) en inspireren collega's met onder andere best practices (via communicatie).

Investeren in hulp(middelen) en materialen

Naast het ontwikkelen van vakmanschap investeren we in het beschikbaar maken van hulpmiddelen en materialen om zo beleidsmedewerkers en andere initiatiefnemers te helpen met hun participatietraject. We noemen dit de participatietoolbox. We ontwikkelen formats voor participatieverslagen, evaluaties, vragenlijsten, draaiboeken voor participatiebijeenkomsten, etc.

Daarnaast richten we ook een expertiseteam participatie op, waar je terecht kunt voor advies en ondersteuning. Zij zullen ook de motor zijn achter de ontwikkelen van andere hulpmiddelen en materialen en bekijken samen met de afdelingen HR en Communicatie welke acties nodig zijn om intern het vakmanschap te ontwikkelen.

Van papier naar praktijk

Borging participatie in begrotingen

Het in de praktijk brengen van dit beleid en bijbehorende ambities kost tijd en geld. Het vraagt dan ook om structureel budget om voldoende aandacht te houden voor participatie.

Daarbij valt te denken aan:

- Het oprichten en begeleiden van participatieraad voor het fysieke domein;
- Het oprichten van het expertiseteam;
- Het ontwikkelen en actueel houden van de participatietoolbox;
- Het uitvoeren van de participatie en bijvoorbeeld de kosten voor middelen.

Verantwoording

Totstandkoming van dit beleidsdocument (proces)

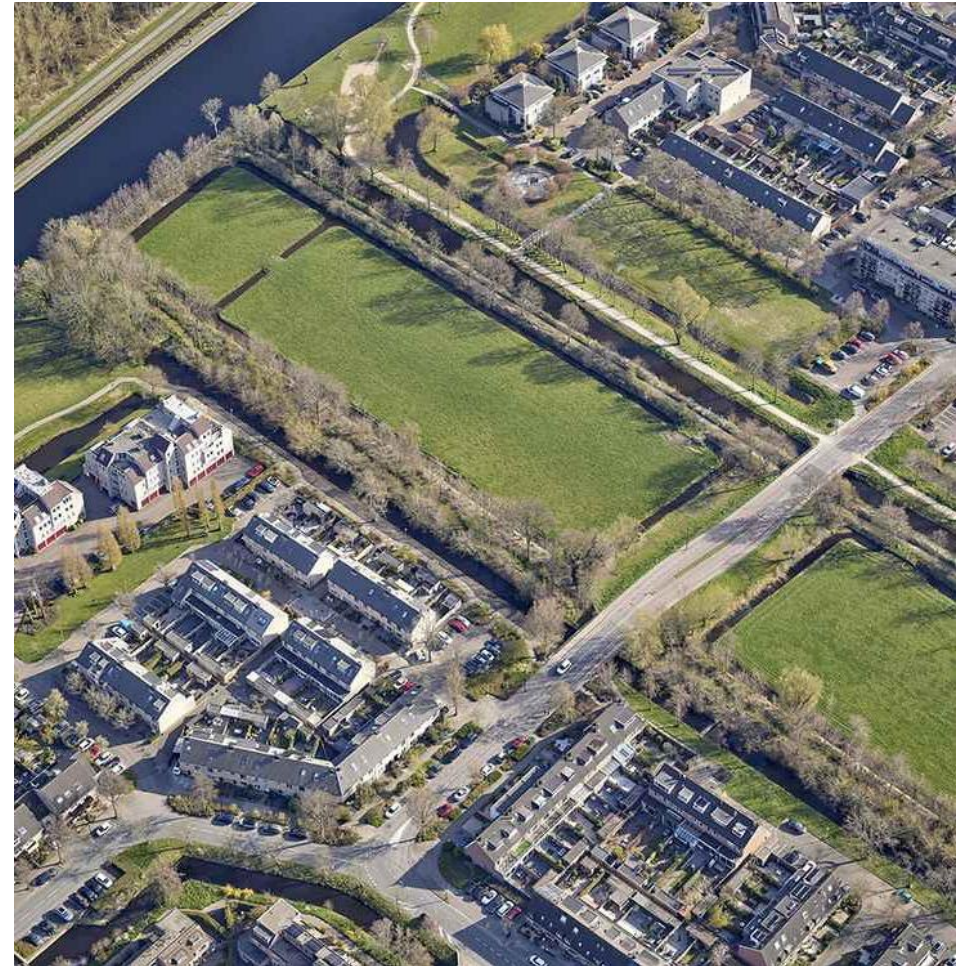
- Werkgroep (afspiegeling van gemeentelijke domeinen)
- Sessies met De Selectie
- Van visie en ambitie via strategie naar beleid

Raadpleging

- Participatieraad sociaal domein

Geraadpleegde documenten

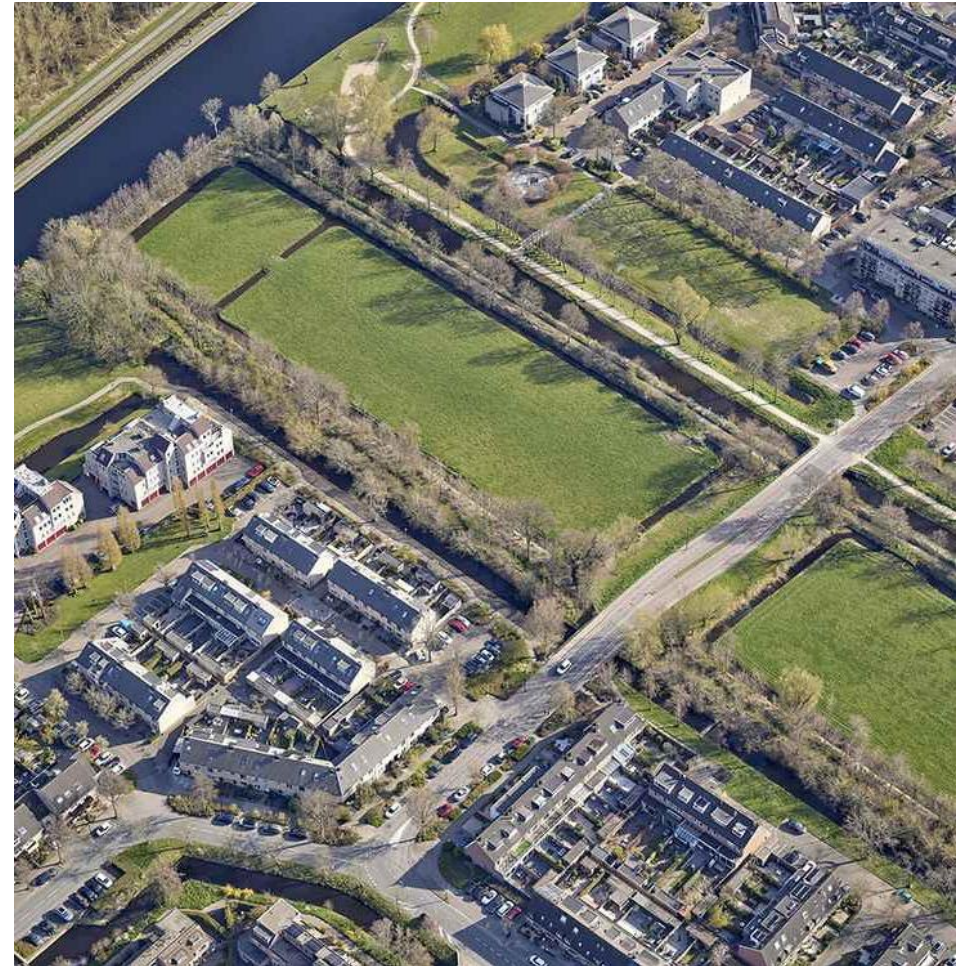
- Participatievisie Beverwijk (TRIP)
- Achtergronddocument participatievisie Beverwijk (TRIP)
- Onze kijk op communicatie: de Beverwijkse manier
- Organisatiemissie en –visie: denken, durven, doen
- Beleidsnotitie Vernieuwing (clients)participatie IJmond
- Verordening Participatie sociaal domein IJmond gemeente Beverwijk
- Participatiebeleid gemeenten Velsen en Heemskerk

Verantwoording

Afwegingen

- De IJmondiale samenwerking blijft gewaarborgd, participatiebeleid van de omliggende gemeenten is in essentie niet verschillend. Het verschil zit in de vorm en hoe ver men gaat om externe initiatiefnemers te enthousiasmeren.
- Keuze voor elke vorm van analyse blijft subjectief. We hebben gekozen voor een analyse die duidelijk en toegankelijk is om in te vullen. Daarom het vier-ogen-principe. Het expertiseteam borgt consistentie en leert van de gemaakte afwegingen
- Om de implementatie van het beleid zo soepel mogelijk te laten verlopen, kozen we voor concreet beleid aan het begin van het document en daarna de verdere onderbouwing;
- De participatieraad fysieke domein en het expertiseteam moeten beiden nog opgericht worden. In het beleid gaan we er in taal zoveel mogelijk vanuit dat deze er binnenkort zijn;
- Om latere instapparticipatie in goede banen te leiden vragen we deelnemers om de eerder gegeven inbreng en de daarop genomen besluiten te accepteren. Om zo voortgang te blijven borgen.

Bijlage: Woordenlijst

- **Participatie**

Het betrekken van inwoners bij wat je als gemeente doet (plannen, projecten, initiatieven) of het betrekken van de gemeente door inwoners in hun plannen, projecten en initiatieven.

- **Initiatief**

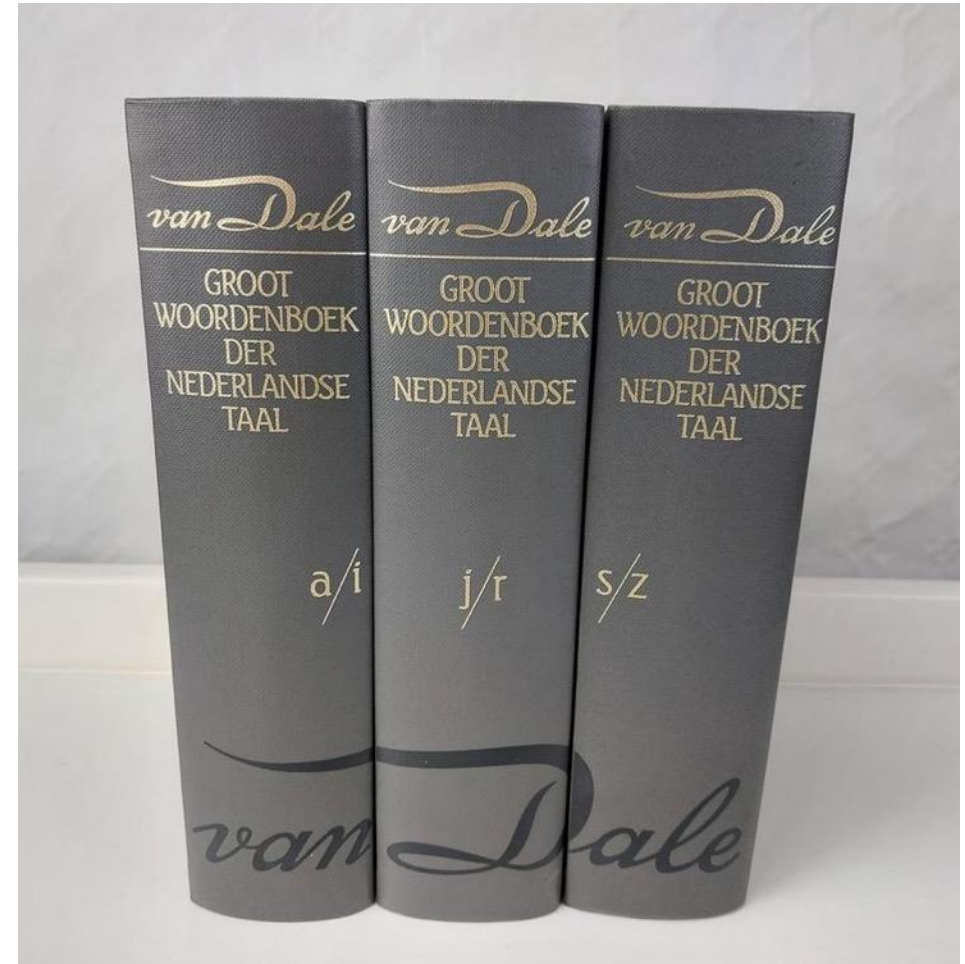
Een actie waarmee je iets in gang zet dat impact heeft op (een deel van) de Beverwijkse samenleving.

- **Initiatiefnemer**

Degene(n) die 'eigenaar' is/zijn van het initiatief. Dat kan iemand van de gemeentelijke organisatie zijn, of iemand daarbuiten.

- **Algemeen belang**

Het belang van de Beverwijkse samenleving als geheel (bijvoorbeeld in relatie tot het belang van een groep(je) of individu die 'slechts' een deel van die samenleving vormen).

Bijlage: Woordenlijst

- **Maatschappelijke partner**

Een externe organisatie, instelling, vereniging of individu waarmee de gemeente samenwerkt om de leefbaarheid, welzijn en sociale cohesie in de gemeenschap te bevorderen.

- **Belanghebbende**

Persoon of organisatie op wie een initiatief impact heeft.

- **Participant**

Belanghebbende die deelneemt aan een participatietraject.

